50 JAAR NMV: VERLEDEN - HEDEN - TOEKOMST

door

A. Breure

Vijftig jaar malacologie in verenigingsverband in ons land kan niet worden gevierd zonder een terugblik op de ontwikkelingen tot nu toe. De heer Kuiper heeft in het jubileumnummer van het CB op onnavolgbare wijze reeds een schets van het verenigingsleven gegeven. Ik zal hem dan ook niet dupliceren. Liever wil ik een korte historische terugblik presenteren aan de hand van een andere invalshoek dan door Kuiper gekozen, namelijk een bestuurlijke.

De besturen die de vereniging heeft gekend wil ik groeperen tot drie perioden en elke periode zal ik malacologisch karakteriseren. Ik begin dan met de periode tussen 1934 en 1948. De eerste veertien jaren van de NMV zou ik de veligerfase willen noemen. Als ik deze periode kort moet typeren zou ik in de eerste plaats willen noemen dat de doelstelling beperkter was dan thans in de statuten omschreven. De brief die aan potentiële leden werd gezonden bevatte 8 punten, waaronder het opstellen van een overzicht van de molluskenfauna van Nederland. Dat deze doelstelling nog steeds aktueel is blijkt wel uit het feit dat straks de 2e druk van het landslakkenboek wordt gepresenteerd. Reeds eerder is - eveneens door Kuiper - de NMV uit die tijd getypeerd als een deftig en formeel gezelschap onder paternalistische leiding van Henrard. Dat het in de vereniging ook wel eens minder beschaafd toeging bewijst de tumultueuze vergadering in 1948 (in deze zelfde zaal!) toen Henrard met een

stem verschil niet werd herkozen als voorzitter. Als derde typering zou ik de relatie tussen amateurs en beroepsbiologen binnen de vereniging in die tijd willen nemen. Die wordt nog het beste gekarakteriseerd door het volgende citaat: "want immers minstens 80% van onze leden zijn leeken, die van wetenschap geen zier benul hebben, zoiets als een salamander van kippenfokken".

Als tweede periode heb ik 1948 tot 1970 genomen, een periode waarin Van Regteren Altena langdurig voorzitter was. Naast het vaststellen van statuten met een ruimere doelstelling voor de vereniging hebben zich naar mijn mening geen belangrijke wijzigingen in de koers van de vereniging voorgedaan. U zou kunnen zeggen dat de veliger zich heeft ontwikkeld tot een volwassen mollusk en dan een Janthina blijkt te zijn. De activiteiten in deze periode zijn wat talrijker dan in de voorafgaande fase en omvatten gemiddeld twee bijeenkomsten per jaar, alsmede een excursie. Tenslotte wil ik noemen, dat in deze periode het initiatief is genomen van de fossielenatlas, waarvan de laatste aflevering - na 30 jaar - vandaag zal worden gepresenteerd.

Na de 'coup' in 1970 door - zoals een van de oprichters van de vereniging hen ten onrechte noemde - "nozem- en provogezinde modernisten" volgt een opbloei van aktiviteiten. De vereniging transformeert zich van een passief verplaatsende Janthina tot een zwemmende bivalve; ik koos voor dat beeld het geslacht Lima. In deze periode vindt jaarlijks een anatomische dag plaats, terwijl verder de determineerdagen en de informatiebladen zijn geïntroduceerd. Elk jaar worden ten minste 4 bijeenkomsten gehouden en 2-4 excursies. Ook in deze periode is een initiatief genomen voor een langlopende reeks, de Conidae-serie, waarvan vandaag de 7e aflevering wordt gepresenteerd. In de Limafase evolueert de relatie amateurs-beroepsbiologen met de tijdgeest; herinnert u zich nog die hoogleraar die zich kwalificeert als "leek"?

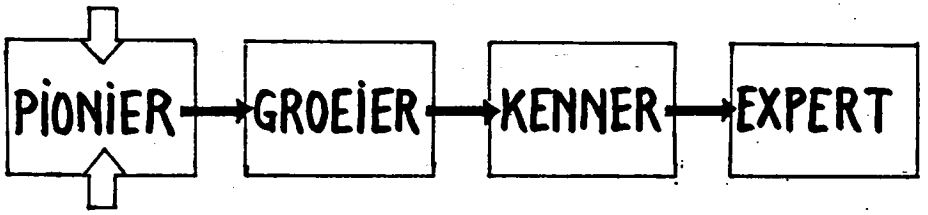
Als tweede thema in mijn verhaal wil ik kort ingaan op de situatie binnen de NMV op dit moment. De vereniging bestaat weliswaar grotendeels uit amateurs, maar er zijn steeds meer leden die zich op een zodanige wijze met hun hobby bezig houden, dat zij 'semi-beroeps' worden. Ik zou ze willen aanduiden als experts en zie hen als eindstadium in een ontwikkeling die elk lid in principe kan doorlopen, namelijk de ontwikkeling van pioneer via 'groeier' en kenner tot expert. Ik kom op dit 4-fasenmodel nog terug.

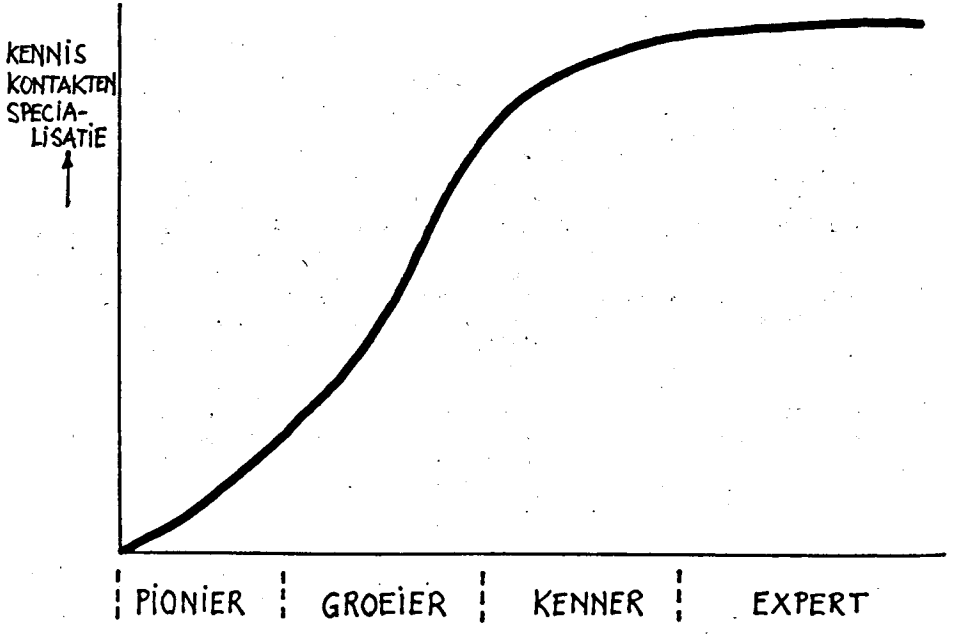
Kijkend naar de biologische disciplines die binnen de NMV aan bod komen, valt het op dat er een grote groep mensen is die zich bezig houden met taxonomisch werk; gebieden als ecologie en anatomie komen relatief spaarzaam aan bod. Verder is er vooral aandacht voor Gastropoda en - in iets mindere mate - voor Bivalvia; enkele leden houden zich bezig met keverslakken en inktvissen.

Tenslotte heb ik mij afgevraagd: wat doet de vereniging momenteel voor haar leden, welke 'diensten' worden u aangeboden? Ik zou er vijf willen onderscheiden, namelijk a) ontmoeten (vergaderingen/excursies); b) determineren (determineerdagen/onderling kontakt); c) verzamelen (excursies); d) informeren (bibliotheek/tijdschriften/onderling kontakt); e) publiceren (tijdschriften).

Het laatste onderdeel van dit drieluik is de toekomst van de vereniging. Ik ben van mening dat we die toekomst als NMV aktief moeten benaderen door te streven naar bepaalde doelen. Daarbij zullen we rekening moeten houden met de beschikbare middelen en met het feit dat de leden hun aktiviteiten binnen de vereniging op basis van vrijwilligheid ontplooien. Het betekent dat we steeds alert moeten zijn op het nemen van nieuwe initiatieven, maar ook zaken moeten durven beëindigen. Als malacologische karakterisering van de NMV in de komende tijd zou ik dan ook de inktvis, als voorbeeld van een aktief bewegende mollusk, willen kiezen.

ONTWIKKELINGSFASEN

De initiatieven die het bestuur de komende tijd denkt te ondernemen laten zich samenvatten in twee woorden: ondersteunen en stimuleren. In de eerste plaats wil ik daarbij terugkomen op het diensenpakket van de vereniging. Net als voor veel andere organisaties geldt voor de NMV dat het bestaansrecht wordt ontleend aan het feit dat er vraag is naar de geboden aktiviteiten. Ik noemde u er daarnet vijf. Als bestuur zullen wij daarom steeds moeten letten op hoe deze worden gewaardeerd. Op korte termijn zullen wij mede voor dat doel een enquête onder de leden houden. Voor onze vereniging is in dit verband verder van belang dat er een steeds sterkere tendens bestaat tot arbeidsherverdeling, wat tot een toename van vrije tijd zal leiden. Parallel hieraan zien we de ontwikkeling dat de koopkracht relatief stabiel blijft en voor een aantal groepen in de samenleving nog daalt. Kuiper heeft in het CB reeds gewezen op de achteruitgang in het aantal leden, die hier wellicht mee samenhangt. De boodschap die ik hier voor de NMV uit afleid is dat ons dienstenpakket aantrekkelijk zal moeten blijven. Bij gelijkblijvende contributie betekent dat uitbreiding van het pakket door het bieden van mogelijkheden voor het ruilen respektievelijk kopen en verkopen van schelpen, boeken en materiaal. Konkreet denken wij daarbij aan het mogelijk maken van centrale inkoop van materiaal en het organiseren van beurzen tijdens bijeenkomsten.

Voor de ondersteunende aktiviteiten moet ik verder even teruggrijpen op het model van de vier ontwikkelingsfasen. Ik zei u reeds dat dit model, dat in de eerste plaats een gedachtenmodel is, op de meeste leden kan worden toegepast. Nieuwe leden komen de vereniging binnen met een geringe kennis van de malacologie, zij zijn meestal niet gespecialiseerd in een bepaalde groep mollusken en hebben nog maar weinig kontakten binnen de vereniging. Bij 'groeiende' leden nemen kennisniveau en aantal kontakten snel toe, maar ook zij verdienen voortdurende ondersteuning. Aan de opvang van beginnende en 'groeiende' malacologen zal dan ook meer aandacht worden gegeven. Op korte termijn zou ik hiervoor een groep van leden willen instellen die dit voornemen meer concreet gaat uitwerken.

Tot slot wil ik u twee stimulerende initiatieven aankondigen. Het komend jaar willen wij beginnen met het organiseren van 'minisymposia' waarop een bepaald thema wordt behandeld door leden die aktief zijn op dat gebied. De mogelijkheid zal worden geschapen om de resultaten van die dag als een speciale uitgave te publiceren. Ook voor dit onderwerp wil ik op korte termijn een voorbereidingsgroep instellen. Als laatste wil ik u noemen dat het bestuur streeft naar het totstandbrengen van een stimuleringsfonds voor de malacologie; dit fonds zou gevoed kunnen worden door schenkingen en legaten, alsmede door eventuele positieve baten die voortvloeien uit dit jubileum. Over de verdere uitwerking van dit voornemen wil ik tijdens de komende voorjaarsvergadering graag met u van gedachten wisselen.

Newton heeft gezegd: "In de wetenschap gelijken wij op mensen, die aan de oever der kennis hier en daar een steentje oprapen, terwijl de wijde oceaan van het onbekende zich voor onze ogen uitstrekt". Ik wens de NMV toe dat haar leden zich de komende tijd als inktvissen in de oceaan van het malacologisch onbekende zullen voelen.